

Procházka vlivovým labyrintem

Na Evropu čeká řada dosud netušených problémů. A zdá se, že Česká republika v nich má hrát roli, na niž těžko může být hrdá. Teď nejde řeč o uprchlících či terorismu, nýbrž o aktivitách a zájmech Číny. K pochopení jejich podstaty je nutné detailněji nahlédnout do interních čínských dokumentů. Byť na první pohled mohou vypadat odtažitě, stojí za to o nich vědět.

MICHAEL RASKA
bezpečnostní expert

Na začátku 21. století se bezpečnostní situace ve východní Asii formuje pod vlivem rozporných trendů, jako jsou tempo, povaha a směřování vzestupu Číny, soupeření dvou dominantních regionálních mocností (Čína a Japonsko), budoucnost Korejského poloostrova, intraregionální spolupráce při řešení územních sporů ve Východočínském a Jihočínském moři, a především – obrysy dlouhodobého strategického soupeření a rivality mezi Čínou a Spojenými státy.

Tyto trendy dále posiluje odvěká strategická nedůvěra mezi hlavními regionálními mocnostmi, jakož i rozšíření vyspělých vojenských technologií do téměř všech bojových sfér.

Bezpečnostní dynamika ve východní Asii se současně pojí s globální a regionální ekonomickou provázaností a vzájemnou závislostí. Plyne z ní zdanlivý paradox: bez ohledu na historickou rivalitu, vzájemné napětí, odvěkou nedůvěru a chatrnou architekturu multilaterálních institucí v regionu je bezpečnostní komplex ve východní Asii nakonec definován rovněž nevojenskými, totiž civilními normami chování jednotlivých států.

Setrvalou jistotou nicméně zůstává, že v každé zásadní bezpečnostní otázce ve východní Asii se zračí – přímo či nepřímo – čínská stopa. Na jedné straně vedou logické důsledky vzestupu Číny a růstu její vojenské moci k nejistotě ohledně jejího dlouhodobého politického vývoje, a s tím souvisejících příštích bezpečnostních trendů ve východní Asii. Jak podotýká Ču Feng, profesor z Centra mezinárodních a strategických studií na Pekingské univerzitě, „pro Čínu představuje největší problém, jak zvládnout svůj vlastní vzestup – jak využít svých nových možností k posílení svého vlivu v oblasti, aniž by vyprovokovala regionální nestabilitu, jež by mohla narušit jeho dlouhodobou hospodářskou prosperitu a integraci“.

Na druhé straně Čína programově usiluje o statut velmoci a prosazuje svou politickou roli a vliv v oblasti prostřednictvím své globální ekonomické moci a rostoucí vojenské síly.

Na zemi, vodě, ve vzduchu, na sítích

Hospodářský, politický a vojenský vzestup Číny, podložený třemi dekadami nezdolného ekonomického růstu, poskytl Pekingu nové geopolitické příležitosti. Vznikly rozšířením jeho strategických voleb. Například v roce 2014 činil čínský rozpočet na obranu 131 miliard dolarů, o 12,2 procenta více než 119 miliard v roce 2013 – a završil tak v pořadí již sedmý (!) rok neustálého dvouciferného růstu vojenských výdajů.

To se projevilo v podstatném zvýšení úrovně a operační účinnosti celého katalogu leteckých, pozemních a námořních zbrojních systémů Čínské lidové osvobozené armády (ČLOA), jež postupně dohání armády konkurenčních mocností. Rozmach čínské vojenské moci za prezidenta Si Ťin-pchinga zaznamenal řadu úspěchů od zavedení nové generace superpočítačů přes letecké prototypy (stíhačky čtvrté a páté generace J-16, J-20 a J-31, nové helikoptéry a bezpilotní letouny), výstavbu druhé letadlové lodi a uvedení rekordního počtu nových plavidel, jakými jsou fregaty typu 054A a 056 nebo torpédoborce 052C, až po nový typ balistických stříel.

Ještě podstatnější je, že vedle kvalitativního skoku ve vojenském hardwaru mo-

dernizuje ČLOA i svůj „software“ – vojenskou strategii a doktrínu, organizační strukturu jednotek, operační koncepty a výcvik. Základním strategickým cílem zůstává uchování politického monopolu Komunistické strany Číny – implicitně zahrnuté do formule „zachování národní suverenity, bezpečnosti a územní celistvosti Číny a ochrana jejího mírového rozvoje“. Současně však ČLR usiluje o hlubší mocenský průnik do „svých tří moří“ (Žlutého, Východočínského a Jihočínského).

S rozšířením geostrategických cílů klade ČLOA stále větší důraz na ochranu národněbezpečnostních zájmů ve vesmíru a v kyberprostoru coby klíčových doménách své působnosti. Podle dvou základních veřejných dokumentů o čínské doktríně pro vojenské operace, studií *Vědecké pojetí vojenské strategie* a *Vědecké pojetí vojenských kampaní*, je ve strategickém plánování klíčovým předpokladem pro dosažení letecké a námořní superiority udržení informační kontroly („č-sin-si čchüan“). Čínské kybernetické jednotky proto systematicky provádějí digitální průzkum skrytých slabín počítačových sítí vládních institucí i soukromých společností cizích států. Tyto operace, jež Čína zásadně popírá, slouží k odhalování zranitelných míst v sítových systémech a k mapování způsobu myšlení politických elit a vojenských komunikačních kanálů cizích států, jakož i k získu cenných technických informací uložených v globálních sítích.

Útočné kybernetické operace jsou vyjádřeny v doktríně „integrovaného sítového elektronického boje“ (Integrated Network Electronic Warfare čili INEW nebo čínsky „wang-tien-i-tchi-čan“). Její principy napodobují ruské pojetí holistického přístupu zahrnujícího simultánní a koordinované nasazení sítových operací (Computer Network Operations, CNO) elektronického boje (Electronic Warfare, EW) a kinetických úderů za účelem paralyzace sítových a informačních systémů nepřátelských států.

Trojí boj

Ve vývoji čínské strategické myšlení hraje nicméně ústřední a setrvalou roli informační boj coby nástroj vojenské a politické moci při ovlivňování nejrušnějších procesů a jejich výsledků v oblastech stra-

Čínské strategicky vlivové operace také stále častěji míří na Evropskou unii, zejména na země střední a východní Evropy, které jsou součástí čínské formule „16 + 1“

”

tegického soupeření. V roce 2003 schválila ústřední vojenská komise KS Číny základní doktrínu pro informační operace Čínské lidové osvobozené armády, takzvaný Trojí boj („San čung čan-fa“). Tato doktrína je založena na třech vzájemně se doplňujících strategiích: 1) koordinovaném nasazení strategických psychologických operací; 2) otevřených a skrytých mediálních manipulací; 3) „mezinárodněprávním boji“, určeném k ovlivňování protivníkových strategií a obranné politiky, a vnímání Číny u cílových skupin v zahraničí. Na operační úrovni nese zodpovědnost za Trojí boj styčné oddělení Generálního politického štábu ČLOA (GPD/LD), které provádí diverzní politické, finanční, vojenské a průzkumné operace.

Podle analýzy Institutu Project2049 sestává GPD/LD (původně zvaný odbor pro práci s nepřitelem) ze čtyř oddělení: 1) styčného oddělení zodpovědného za podvratné operace proti Tchaj-wanu; 2) výzkumného oddělení zodpovědného za mezinárodněbezpečnostní analýzy a „přátelské kontakty“; 3) oddělení vnější propagandy, zodpovědného za rozvratné aktivity včetně psychologických operací, propagandistických témat a právní analýzy; 4) oddělení ochrany hranic, zodpovědného za pohraniční vyjednávání a dohody.

Ministerstvo obrany ČLR uvádí ve svých oficiálních publikacích obecnější popis, v němž zdůrazňuje „vojenské využití informací a armádní strategii pro sociální síť“.

V praxi je GPD/LD propojeno se zpravodajskou sítí pod vedením druhého od-

dělení Generálního štábu ČLOA. Jednou z klíčových činností je identifikace vybraných politických, obchodních a vojenských osobností a organizací v zahraničí, jež by mohly sloužit čínským zájmům jako potenciální „přátelské kontakty“. Výzkumné oddělení GPD/LD potom analyzuje jejich postoj vůči Číně, kariérní dráhu, politickou orientaci, příslušnost k politickým skupinám a frakcím a kompetence. Výsledné „kognitivní mapy“ pak určují způsob provedení cílených vlivových operací, včetně konverze, vytěžení a subverze. Oddělení propagandy mezitím provádí soustavné kampaně na ovlivnění strategického vnímání veřejnosti doma i v zahraničí prostřednictvím médií a internetových kanálů za účelem nastolení vhodných témat pro pozitivní obraz Číny ve světě – politické stability, míru, etnické harmonie a hospodářské prosperity jakožto podpůrných témat pro širší narativ „čínského modelu“ („Čung-kuo mo-š“).

Paleta agentů vlivu

Hlavním objektem čínské informačního a politického boje byl v minulosti Tchaj-wan. Aktivity a operace GPD/LD se snažily využít politických, kulturních a společenských konfliktů na Tchaj-wanu k podkopání důvěry mezi různými politickými a vojenskými činiteli, delegitimizaci postavení Tchaj-wanu ve světě a postupnému nasměrování postoje tachjwanské veřejnosti směrem ke „znovusjednocení“ s ČLR podle představ Pekingu. GPD/LD v průběhu těchto operací přímo či nepřímo řídilo řadu politických, vojenských, akademických, mediálních a zpravodajských spolupracovníků, kteří sloužili jako vědomí či nevědomí agenti čínské vlivu.

Hlavní základnou pro vlivové operace vůči Tchaj-wanu byla základna 311 Nankingského vojenského okruhu (známá rovněž jako „základna pro boj prostřednictvím veřejného mínění, psychologických operací a právních analýz“) ve městě Fu-čou v provincii Fu-tien. Základna 311 vysílala v padesátých letech propagandistické pořady na Tchaj-wan prostřednictvím rádia Hlas tachjwanské úžiny. V posledním desetiletí rozšířila základna 311 své operace na sociální síť,

vydavatelskou a obchodní činnost a nejrůznější další oblasti kontaktů s Tchaj-wanem. Základna 311 slouží jako povšechné vojenské označení (MUCD) pro řadu civilních a obchodních platform spojených s GPD/LD, jejichž posláním je „propagovat čínskou kulturu v zahraničí“. Ty zahrnují Sdružení pro propagaci čínské kultury (CAPCC), Čínskou asociaci pro přátelské vztahy se zahraničím (CAIFC), Oddělení vnější propagandy (EPB) a Čínský energetický nadační výbor (CEFC).

Aktivity CEFC v Evropě

Čínské strategicky vlivové operace také stále častěji míří na Evropskou unii, zejména na země střední a východní Evropy, které jsou součástí čínské formule pro regionální spolupráci označované jako „16 + 1“. Pro Peking je tato oblast důležitým nástupišťem pro další ekonomickou expanzi do Evropy.

Podle zprávy české BIS za rok 2014 klade čínské zpravodajské služby důraz na budování vlivu na české politické a státní struktury a na sběr politických informací za aktivní účasti některých českých elit včetně politiků a státních úředníků.

Tato obecná formulace zjevně odkazuje k aktivitám výše jmenované CEFC, nevládní organizace registrované v Hongkongu, běžně považované za politickou odnož své mateřské společnosti China Huxin Energy Co. Ltd (CEFC), mnohamiliardového energetického konglomerátu s dceřinými společnostmi v Hongkongu, Singapuru a v pevninské Číně. V minulém roce rozpoutala CEFC sérii akvizicí v České republice, včetně nákupu reprezentativních nemovitostí poblíž prezidentské kanceláře na Pražském hradeč. Tyto „investice“ sloužily jako vstupní brána do nejvyšších pater české politiky. Předseda CEFC Jie Ťien-ming se také skutečně stal oficiálním poradcem českého prezidenta.

Aktivity CEFC v České republice ilustrují složitou konstelaci vzájemných vztahů mezi finančními, vojenskými a zpravodajskými centry propojenými přes GPD/LD. Předseda CEFC Jie Ťien-ming sloužil v letech 2003 až 2005 jako zástupce vedoucího výše rovněž zmíněné Čínské asociace pro přátelské styky se zahraničím (CAIFC). Zahraniční média spekulují, zda je Jie Ťien-ming synem generálporučíka Jie Süan-ninga, ředitele GPD/LD do roku 1998, a vnukem jednoho z nejuctivnějších maršálů ČLOA Jie Ťien-yinga, považovaného za duchovního vůdce strany princítek, tedy potomků hrdinů čínské komunistické revoluce, kteří nyní ovládají nejvyšší stranický aparát.

Kdo vůbec pozná útok?

Využití kybernetických a informačních operací představuje hybridní, nonkinetické pokusy Pekingu o nastolení vlivu ve strategických oblastech mocenského soupeření v Asii i v Evropě. Budoucí konflikty budou stále více ve znamení kombinace, v níž se budou požívat takové postupy, jako jsou asymetrická negace, odepření přístupu a diverze. Zejména to bude patrné ve vesmíru, v „blízkém vesmíru“ (operačním prostoru pro nadzvukové balistické střely), v kyberprostoru a pod mořem. Tyto nové domény válek současně umožňují a posilují strategickou vágnost, pokud jde o účinky, zdroje a motivy vojenských operací: je u nich totiž obtížné až nemožné potvrdit či vyvrátit použití síly.

Tradiční regionální oblasti střetu ve Východočínském a Jihočínském moři, na Korejském poloostrově a v Tchajwanském průlivu budou tak patrně vystaveny paralelním a průběžným konfrontacím přecházejícím plynule mezi reálným světem a kyberprostorem, s možnými kybernetickými útoky na fyzické systémy a kritickou informační infrastrukturu, s informačně diverzními operacemi a různými formami kybernetické špiónáže.

Čína se bude současně snažit využít kyberprostoru coby nástroje vlivu v psychologické a kognitivní sféře, schopného zasáhnout cílové skupiny v reálném čase. I Evropu to postaví před řadu nových a nečekaných problémů.

Autor je vědeckým pracovníkem Programu vojenských transformací v Ústavu pro obrannou a strategická studia na S. Rajaratnam School of International Studies při Nanyang Technological University v Singapuru. Zabývá se otázkami bezpečnosti a spolupráce ve východní Asii.

Text pro Orientaci LN z angličtiny přeložil sinolog Martin Hála. Titulek, perex a mezititulky jsou redakční.

Vliv. Český „návodč“ čínských investic Jaroslav Tvrdík (vpravo) na fotbalovém derby Slavia-Sparta; září 2015.

FOTO MAFRA - MICHAL ŠULA